

OSTAVŠTINA FRANJE PL. CIRAKIJA U NACIONALNOJ I SVEUČILIŠNOJ KNJIŽNICI U ZAGREBU

Rad donosi pregled istraživanja knjižne i rukopisne ostavštine Franje Cirakija koju je oporučno darovao Kraljevskoj sveučilišnoj biblioteci, današnjoj Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Privatna knjižnica i ostavština Franje Cirakija analizira se kao baštinski, informacijski i kulturološki resurs, a metodologija istraživanja oslanja se na fenomenološku povijest knjige i knjižnica i tehnike razumijevanja materijalnosti knjige kao predmeta baštine. Cilj rada jest rekonstruirati povijest ostavštine Franje Cirakija, i to putem materijalnih obilježja njezinih dijelova te arhivskog gradiva pohranjenog u arhivu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Državnom arhivu u Požegi i Hrvatskom državnom arhivu. Radom se želi uputiti na važnost promišljanja o kontekstu, provenijenciji i materijalnom opisu ostavština u baštinskim ustanovama.

***Ključne riječi:** Franjo pl. Ciraki, ostavština, privatna knjižnica, provenijencija*

dr. sc. Tamara Štefanac

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
HR-10000 Zagreb
Ulica Hrvatske bratske zajednice 4
tstefanac@nsk.hr

Prethodno priopćenje

UDK 027.1 Ciraki, F.
090.1(497.521.2Zagreb)

UVOD

U središtu ovoga rada jest rekonstrukcija zaprimanja ostavštine Franje pl. Cirakija¹ u Kraljevsku sveučilišnu biblioteku u Zagrebu, prethodnicu današnje Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (dalje: NSK). Cilj je rekonstrukciju predstaviti s pomoću podataka iz arhivskog gradiva i primjeraka jedinica građe koja se u ostavštini nalazila. Arhivsko gradivo koje omogućuje razumijevanje konteksta preuzimanja građe u slučaju rekonstrukcije *ostavina* izvor je jedinstvenih podataka, a nerijetko je zanemareno u rekonstrukcijama danas važnih baštinskih cjelina. Sporedno će se otvarati i pitanja o čuvanju ostavština, obradi, opisu i dostupnosti u arhivima, knjižnicama i muzejima. Na neka pitanja bit će ponuđeni mogući odgovori, a neka će ostati otvorena kao promišljanja i potencijalni istraživački izazovi budućim istraživačima.

U uvodnom dijelu rada donosi se kraći osvrt na temu ostavština općenito u baštinskim ustanovama te se objašnjava kontekst razumijevanja ostavština u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Potom se predstavljaju osnovne informacije o ostavštini Franje pl. Cirakija u drugim baštinskim ustanovama. U središnjem dijelu prezentira se rekonstrukcija zaprimanja Cirakijeve ostavštine u NSK temeljena na arhivskom gradivu i analizi primjeraka odabrane građe iz ostavštine. Zaključak sažima ključne segmente rada i donosi prijedloge daljnjih istraživanja.

Od 2021. do 2023. godine u NSK djelovala je Radna grupa za popis i opis ostavština u NSK² koja je sustavno radila na reviziji podataka o ostavštinama pohranjenim u NSK s ciljem postizanja boljeg upravljanja građom i informacijama. Popisano je više od 500 ostavština koje sadržavaju raznoliku građu, a koja je pohranjena u zbirka posebne vrste građe i u zatvorenom spremištu, odnosno integrirana u opći fond. Kao drugi rezultat aktivnosti Radne grupe izrađene su *Smjernice za postupanje s ostavštinama u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu*³ 2024. godine. Ostavštine u NSK istraživao je i nekadašnji djelatnik knjižnice Branko Tomečak⁴, pa je njegov kratak opis ostavština i darova knjižnici iz 2007. godine izvrstan uvod u problematiku ostavština u knjižnici čiji cjelokupan fond trenutačno sadržava više od 3,7 milijuna jedinica građe na različitim medijima. Godinu dana prije Hrvatski državni arhiv je u Pre-

gledu arhivskih fondova i zbirki RH⁵ objavio popis osobnih i obiteljskih fondova te zbirki arhivskog gradiva u NSK u skladu sa zakonskim obvezama evidentiranja gradiva kod javnih stvaratelja na području Republike Hrvatske. Za taj je pregled NSK dostavio podatke o gradivu/građi za koje je smatrao da pripada nečijem osobnom ili obiteljskom fondu, odnosno građi iz nečije ostavštine. U tome pregledu knjige, serijske publikacije ili druga tiskana građa nisu evidentirani jer arhivskom državnim sustavu nisu ni trebali podaci o tiskanoj, nego o rukopisnoj, fotografskoj, kartografskoj i drugoj građi odnosno gradivu kakvo će se naći u osobnim i obiteljskim fondovima pohranjenim u arhivskim ustanovama. Privatne knjižnice stoga uopće nisu bile razmatrane kao dio nečije ostavštine. S obzirom na to da NSK u ostavštinama često zaprima tiskanu i izvornu građu (u širokom opsegu pojma), važno je bilo u obzir uzeti i tiskanu građu pristiglu u ostavštinama s obzirom na to da je i gradnja fonda Kraljevske sveučilišne biblioteke od najranijih vremena počivala na darovanim privatnim knjižnicama. Sačuvana u cjelovitome opsegu, ostavština ima svakako dodatnu, ako ne i veću kulturnu i kulturološku vrijednost. Drugim riječima, što se u praksi vrlo često dokazuje, sačuvanost ostavštine u cjelovitome opsegu vrlo je rijetka, stoga bi bolje bilo reći da ostavština opisana u cjelovitome opsegu, kao cjelina s dijelovima koji su također pojedinačno opisani, poprima dodatnu baštinsku vrijednost.

Kako bi se ostavština opisala u cjelini i dijelovima, nerijetko treba pristupiti rekonstrukcijama nekadašnjih knjižničarskih praksi i pronaći tragove koji vode do cjeline. Ciljevi takva opisa jesu prikazati ostavštinu kao baštinsku cjelinu, omogućiti pristup dijelovima, pokazati kontekst cjeline i dijelova te dokumentirati provenijenciju. U skladu sa *Smjernicama za postupanje s ostavštinama u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu*⁶ ostavštinom se smatra sva građa koju je tijekom vremena stvorila ili prikupila fizička ili pravna osoba za svojega djelovanja, a koja je sačuvana u cijelosti ili dijelovima. Ostavštine uključuju knjižnu i neknjižnu građu u analognoj, hibridnoj i elektroničkoj inačici, a u knjižnicu pristižu donacijom (uključujući oporučni dar) ili otkupom od pojedinca, obitelji ili pravne osobe. Stoga pojam ostavština u užem smislu u NSK obuhvaća osobne i obiteljske fondove, zbirke imatelja i sakupljača (npr. privatne knjižnice) te mješovite ostavštine koje istodobno sadržavaju građu stvaratelja (autora) i sakupljača (autor kao sakupljač i imatelj građe).⁷ Iz arhivske perspektive takvo shvaćanje ostavština preširoko je za podvlačenje pod pojmove osobnih i obiteljskih fondova. Arhivistica Melina Lučić upozorava: „Neopravdano [se] osobnim fondom zna-ju nazivati zbirke preuzete u arhiv pod imenom osobe od koje je gradivo preuzeto ili koja je gradivo prikupljala, a zapravo nije riječ o osobnom arhivskom fondu.”⁸ U slučaju

¹ U fokusu ovoga rada nije ličnost ni stvaralački opus Franje pl. Cirakija, znamenitog Požežanina s kraja 19. i početka 20. stoljeća, nego njegova knjižna i rukopisna ostavština. Osnovne biografske informacije o Franji Cirakiju dostupne su na mrežnom izdanju Hrvatskog biografskog leksikona: Ciraki, Franjo // Hrvatski biografski leksikon (1983–2024), mrežno izdanje. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/3614> (2025-07-20)

² Članovi Povjerenstva bili su dr. sc. Irena Galić Bešker, dr. sc. Vesna Golubović, dr. sc. Lobel Machala, Robert Ravnić i dr. sc. Tamara Štefanac.

³ Štefanac, Tamara, ur. *Smjernice za postupanje s ostavštinama u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu*. Izradili: Irena Galić-Bešker, Vesna Golubović, Lobel Machala, Robert Ravnić i Tamara Štefanac. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2024. <http://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:238:523399>

⁴ Tomečak, Branko. // *Ostavštine – darovi u knjižničnom fondu*. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu: 1607. – 2007.: u povodu 400. obljetnice / urednik Aleksandar Stipčević. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2007. Str. 35–47.

⁵ Kolanović, Josip, ur. *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2006., str. 1066.

⁶ *Smjernice... Nav. dj.*

⁷ *Ibid.* str. 10–11.

⁸ Lučić, Melina. *Osobni arhivski fondovi*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2014. Str. 120. Zanimljiva je tema i preuzimanje privatnih knjižnica u arhive istodobno s izvornim

Cirakijeve knjižnice pojam legata kako ga definiraju Špoljarić Kizivat i Majlinger-Tanocki⁹ odgovara s obzirom na to da je većina građe dospjela oporučnim darom, međutim postoji i rukopis otkupljen više desetljeća nakon Cirakijeve smrti koji također ulazi u njegovu ostavštinu. NSK je za sve navedene slučajeve zadržao naziv ostavština jer je ustaljen u praksi knjižnice i prepoznatljiv njezinim korisnicima. Iako su na općoj razini shvaćene kao jedinstvena i nedjeljiva cjelina, ostavštinama je često narušena cjelovitost jer se prema vrsti građe segmentiraju i pohranjuju u različitim zbirka, velikom općem fondu kao i drugim baštinskim ustanovama u zemlji i inozemstvu. U dosadašnjem poslovanju pri nabavi jedne ostavštine knjižnična bi se građa odabirala te uvrštavala u opći fond i pojedine zbirke. Posljedica je takva pristupa bila izostanak pregleda nad ostavštinom kao cjelinom, cjelokupnim kontekstom njezina nastajanja kao i njezinim stvarateljima i sakupljačima, bivšim vlasnicima, pa i čitateljima. Ta načela mogu se ogledati i na primjeru Cirakijeve ostavštine u NSK. Tiskana građa uklopljena je u opći fond, a rukopisna građa pohranjena u Zbirci rukopisa i starih knjiga. Izvornu cjelinu stoga treba rekonstruirati i opisom dokumentirati kako u slučaju Cirakijeve ostavštine tako i na primjerima drugih složenih slučajeva ostavština u NSK.

CIRAKIJEVA OSTAVŠTINA U DRUGIM USTANOVAMA

U uvodniku izložbe o Franju Cirakiju 1987. Matko Peić citira Cirakija: „Moja knjižnica je tako lijepa, da je mlad čovjek u mojim godinama takve još nije imao.”¹⁰ Kao pasionirani čitatelj Ciraki je bio ponosan na svoju knjižnicu iz koje je knjige i posuđivao, a imao je i katalog svoje knjižnice.¹¹ Njegova ostavština pohranjena je u raznim ustanovama, od muzeja, arhiva i knjižnica. U Muzeju Požege Sablić Tomić utvrđuje da se čuvaju njegovi rukopisi i autobiografski zapisi¹², u Gradskoj knjižnici Požege čuva se 302 sveska iz njegove knjižnice,¹³ a osobni fond Franje Cirakija pohranjen je i u Državnom arhivu u Požegi u fondu HR-DAPŽ-281¹⁴. Klarić navodi da je Cirakijeva knjižnica u Gradskoj knjižnici Požege upotpunjena donacijom pa sadržava 805 knjiga te je pohranjena kao poseban dio zavičajne zbirke Possegana.¹⁵

gradivom stvaratelja. M. Lučić navodi i primjere: „Knjižnica HDA posjeduje nekoliko zbirka dobivenih darovanjem ili kupoprodajom, najčešće istodobno s osobnim fondovima stvaratelja: Jaroslava Šidaka, Stjepana Antoljaka, Josipa Adamčeka, Igora Karamana, Bernarda Stulijja, Ivana Očaka, Bogdana Radice, Nikole Čolaka.” (Lučić, Melina. Nav. dj., str. 143). Knjižno će gradivo u takvim slučajevima biti smješteno u knjižnici u sklopu arhivske ustanove i podacima u opisu biti povezano s cjelinom.

⁹ Špoljarić Kizivat, Marijana; Majlinger-Tanocki, Inge. Knjižnični katalog – izvor informacija o prijašnjim vlasnicima knjiga. // ANALI Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku 29 (2013), str. 120.

¹⁰ Peić, Matko. Uvodnik / Franjo Ciraki: 1847-1912.: život i djelo: Izložbena dvorana Muzeja Požeške kotline, 6-15. studenog 1987. Str. 1.

¹¹ Sablić Tomić, Helena (a). Oblici građanske razbibrige u dnevnicima Franje pl. Cirakija. // Dani Hvarškoga kazališta 31, 1 (2005). Str. 271. <https://hrcaak.srce.hr/73147>

¹² Sablić Tomić, Helena (b). Franjo pl. Ciraki: iz korespondencije // Zbornik Nova prepiska Ciraki: radovi s kolokvija o Franji pl. Cirakiju, Požege 14. siječnja 2005. / uredio Goran Rem. Osijek [et.]: Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonskobarańsko-srijemski, 2006. Str. 12.

¹³ Klarić, Dijana. Privatna knjižnica Franje Cirakija – preteča narodne knjižnice u Požegi? // Knjižničarstvo 20, 2 (2016), str. 67. <https://hrcaak.srce.hr/239642>

¹⁴ Kolanović, Josip. Nav. dj.

¹⁵ Klarić, Dijana. Nav. dj., str. 67.

Dokumenti ostavinske rasprave nakon smrti Franje Cirakija i naknadni upiti o imovini pokojnika tek su djelomično sačuvani kao dio predmeta Ostavina Franjo Ciraki Os 5-1912 u fondu Kraljevskog sudbenog stola u Požegi pohranjenog u Državnom arhivu u Požegi. Nažalost, predmet nije kompletan tako da iz dostupnih spisa nije jasan tijek razdiobe njegove knjižnice nakon smrti.

OSTAVŠTINA FRANJE PL. CIRAKIJA U NSK: ARHIVSKI IZVORI

Poslovna politika oblikovanja zasebnih cjelina u zatvorenom spremištu i drugim zbirka zastupljena je i u NSK (primjer Gajeve knjižnice ili Knjižnice bana Tomašića), međutim češći su primjeri da je građa privatnih knjižnica uklopljena u opći fond i ne zauzima zasebno mjesto na spremišnim policama, nego je organizirana u skladu s potrebama formata i medija. Da bi se građa iz Cirakijeve privatne knjižnice konceptualno mogla okupiti i opisom objediniti u NSK, trebalo je rekonstruirati tijekom zaprimanja oporučnog dara.

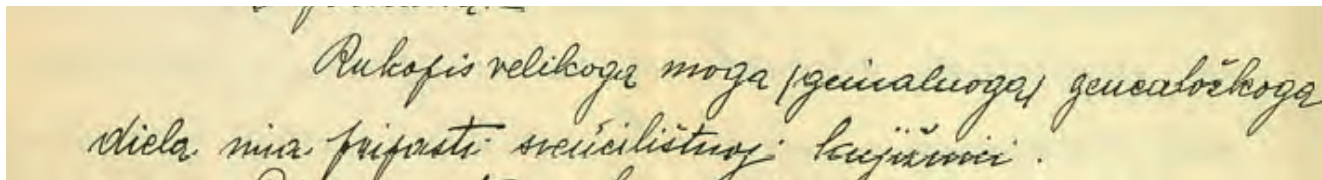
Branko Tomečak 2007. godine donosi kratku natuknicu da je 1912. godine u knjižnicu dospjela ostavština Franje Cirakija koja se sastojala od 802 svezaka knjiga i rukopisa.¹⁶ Što se tiče rukopisa, moglo se pretpostaviti da je riječ o rukopisu pohranjenom u Zbirci rukopisa i starih knjiga naslova „Rodoslovlja vladajućih kuća”¹⁷ pod signaturom R 4678, međutim knjige integrirane u opći fond vrlo je teško pronaći bez točnog popisa koji je, u skladu s pravilima ostavinskih parnica, trebao postojati. U pismohrani NSK¹⁸ sačuvano je mnogo spisa koji dokumentiraju preuzimanje raznovrsnih ostavština u fond knjižnice bilo oporučnim darom, kupnjom, bilo kao cjeline ili u dijelovima. Osim dokaza vlasništva i potvrde podrijetla građe u ovim se dokumentima nalaze podaci koji se ne mogu iščitati iz same građe i koji katkad vrlo detaljno kontekstualiziraju ostavštinu i okolnosti njezina preuzimanja. Uz spise o preuzimanju građe često, ne uvijek, sačuvani su i primarni popisi darovanja kupljene građe ili računi s nabavljenim stavkama, a ti su podaci dragocjeni ne samo za istraživače nego i knjižnicu za potrebe boljeg upravljanja građom. Sačuvani su i spisi vezani uz Cirakijevu ostavštinu te će se u nastavku iznijeti njihov sadržaj.

S ondašnjom Kraljevskom sveučilišnom bibliotekom u Zagrebu Franjo Ciraki bio je upoznat iz svojih mladenačkih dana, a možda je odluci da dio svoje knjižnice oporučno ostavi knjižnici doprinijelo i poznanstvo s Otonom Kučerom i njegovom kćeri, knjižničarkom Elzom Kučerom koja je ra-

¹⁶ Tomečak, Branko. Nav. dj., str. 41.

¹⁷ Jurić, Šime. Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1991 – 2000. Sv. 3, str. 81 <https://digitalna.nsk.hr/?pr=i&id=673702>

¹⁸ Pismohrana NSK na koju se ovdje referira jest gradivo sačuvano u tzv. Starom arhivu (1776 – 1960) koji se nalazi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (NSKA) i koje je trenutno zaštićeno i obrađuje se. Spisi su ponajprije imenovani prema njihovu izvornom urudžbenom broju s obzirom na to da je riječ o jedinstvenom identifikatoru koji spise izravno povezuje s glavnom urudžbenom knjigom.

Sl. 1 Detalj iz spisa ur. br. 318 iz 1912.

dila u Kraljevskoj sveučilišnoj biblioteci. Kako sam navodi u svojim Bilješkama, dr. Elza Kučera posjetila ga je u Požezi 2. svibnja 1909. godine.¹⁹ Oporuku je napisao 29. rujna 1909., što je i zabilježio: „Čitavo popodne redigirao i prepisao u čistu svoju oporuku...”²⁰ Na posljednjem sedmome mjestu u nabranjanju legatarata navodi: „Knjižnica zavodom 1.600”.²¹ Tih 1600 kruna procijenjena je vrijednost njegove knjižnice, koja će kasnije postati predmetom dopisivanja Kraljevske sveučilišne knjižnice i Računskog ureda Zemaljske vlade. Iako Elza Kučera nije bila izaslanica knjižnice pri preuzimanje ostavštine, ostala je obiteljskom prijateljicom i godinama nakon njegove smrti.²² Prema spisima sačuvanim u NSK poslovi oko prihvata i evidentiranja ostavštine trajali su od travnja 1912. do travnja 1913. godine. Hotimice ne koristim termine obrade i katalogiziranja jer vrlo moguće nisu sasvim dovršeni u tome razdoblju. Računski je bilo potrebno evidentirati vrijednost donacije i podnijeti izvješća za to nadležnom Računskom uredu Zemaljske vlade.

Budući da uvodni dokument u preuzimanje ostavštine donosi najbolji pregled postupka, ovdje se donosi transkript. Riječ je o dopisu²³ kraljevskog državnog nadodvjetnika iz Zagreba upućenom Kraljevskom hrvatskom sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu datiranom 9. travnja 1912:

„Početkom mjeseca ožujka o.g. umro je u Požezi Franjo Ciraki, koji je u svojoj pismenoj oporuci de dato Požega 29. rujna 909. među inim odredio doslovce sljedeće:

Moju knjižnicu, koje je nabavni trošak iznosio preko 8.000 kr. i koje sam vrijednost označio sa 1.600 kr ostavljam kao zapis hrvatskom sveučilištu u Zagrebu i dječjačkoj pučkoj školi u Požezi i to tako, da znanstvena diela imaju pripasti sveučilišnoj knjižnici, a čisto beletristička diela knjižnici pučke škole u Požezi. Istoj imaju pripasti svi ormari za knjige ino i sбирka portraita. Rukopis velikoga moga genialnoga genealoškoga diela ima pripasti sveučilišnoj knjižnici. Prije razvrstavanja knjiga legatarom pri čemu ima sveučilište prvo svoj diel odabrati vlastna je moja supruga Valerija sebi i našoj djeci za uspomenu odabrati iz ciele knjižnice iz Mayereov Conversatione leksikon po svojoj volji još jednu stotinu svezaka. Isto tako može si odabrati moj netjak prof.

A. Virag deset i moj šogor Dr. Albert Predojević deset svezaka. Stari primjerak Horatio od 1619 ima moj sin Adrian u spomen svoga djela, moga otca, pričuvati.

Kralj. drž. nadodvjetništvo prihvatilo je za kr. sveučilišnu knjižnicu gornji legat sastojeci iz pokojnikovih znanstvenih djela, i uputilo podjedno kr. drž. odvjetništvo u Požezi neka poduzme shodne korake za osiguranje zapisanih znanstvenih diela. Pošto po oporuci pristup kr. sveučilište pravo svoj diel iz knjižnice odabrati, to će biti potrebno da kr. sveučilišna knjižnica izašalje jednog od svojih činovnika u Požezi da obavi izbor u sporazumu sa nasljednici i ostalim isto interesentima. Ostav. rasprava nalazi se u tečaju kod kr. javnog bilježnika dra. Nikole Šobata u Požezi. Za slučaj ako nasljednici privole bilo bi najuputnije da tamošnji izaslanik nakon obavljenog izbora knjiga odmah izabrane knjige i djela dopravit dade uz posebni popis kr. sveučilišnoj knjižnici. Za svaki slučaj dalo je podpisano putem državnog odvjetništva u Požezi preslušati nasljednike o tom, da li privoleju na to da se knjige zapisane sveučilištu odmah izluče i legataru predadu, pak će odgovor nasljednika od strane drž. odvjetništva u Požezi neposredno biti saopćen slav. sveučilištu radi izaslanja činovnika koji će imati knjige preuzeti.”

Razvidno je da Kraljevsko državno nadodvjetništvo donosi prijepis oporuke Franje Cirakija u tekstu navodeći da je prilaze dopisu. Prilog nažalost nije sačuvan, stoga ostaje samo ovaj prijepis u redakciji Kraljevskog državnog nadodvjetništva. Rečenica u kojoj spominje svoje veliko heraldičko djelo u izvorniku donosi se na Slici 1.

Je li Franjo Ciraki doista nazvao svoje djelo „genialnim” ili je pisar pogriješio u prijepisu (genealogno-genealoško-genealoško) ostaje razmotriti. Kad Franjo Ciraki u pismu piše Izidoru Kršnjavom o knjizi „Jankovo ljetovanje” koju mu daruje 1905. godine²⁴, svoje djelo skromno naziva „pjesničkim djelcem”. Je li riječ o figuri izraza tipičnoj za epistolarnu komunikaciju ili se u prijepisu oporuke dogodila pisarska pogreška preostaje utvrditi u drugim istraživanjima. Takva detaljna čitanja spisa ne bi bila ni potrebna da su dostupni izvornik oporuke ili autentične kopije (ovjerene ili neovjerene) iz vremena nastanka koje bi i trebale biti sačuvane i u drugim fondovima. U trenutku pisanja ovog rada takvi dokumenti nisu pronađeni, a trebali bi biti sačuvani i u fondu Odjela za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade, fondu

¹⁹ Ciraki, Franjo. Bilješke 11. rujna 1903-7. veljače 1912; Zapisci 1847.-1867.: sa 7 pisama i 33 fotografije. Priredila Helena Sablić Tomić. Požega: Grad Požega: Osijek: Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, 2004. Str. 337. <https://pozega.eindigo.net/?pr=iiii.v.a&id=13513>

²⁰ Ciraki, Franjo. Nav. dj., str. 363.

²¹ Ibid., str. 364.

²² Vidjeti npr. zahvalu Valerije Ciraki Elzi Kučeri na posjetu u Požezi u pismu od 6. lipnja 1928. sačuvanom o Ostavštini Elze Kučere u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, Zbirci rukopisa i starih knjiga R 4771 b.

²³ NSKA spis 318/1912.

²⁴ Pismo Franje Cirakija upućeno Izidoru Kršnjavom (2. lipnja 1905.) sačuvano je u Osobnom fondu Izidor Kršnjavi u Hrvatskom državnom arhivu, HR-HDA-804-7-107. Primjerak knjige „Jankovo ljetovanje” koji je Ciraki poslao Kršnjavom vrlo je vjerojatno sačuvan u Ostavštini Izidora Kršnjavoga koja je u NSK dospjela 1919. godine. Primjerak „Jankova ljetovanja” sačuvan je u Zatvorenom spremištu NSK pod signaturom 10 784.

Kraljevskog sudbenog stola u Požegi, kod javnog bilježnika koji je vodio raspravu i kod svih drugih legatara uključujući članove obitelji.

Iz dopisa se iščitava da je ostavštinu u ime Kraljevske sveučilišne knjižnice prihvatio Kraljevsko državno nadodvjetništvo, što je u skladu s §25 Naredbe kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 15. ožujka 1876. kojom se određuje poslovanje Kraljevske sveučilišne biblioteke. Navedeni članak jasno određuje pod kojim se uvjetima i na koji način ostavština mogla primiti u knjižnicu. S obzirom na to da će ta naredba biti pravovaljana u sljedećih gotovo pola stoljeća, svakako te okolnosti treba uzeti u obzir pri razmatranju koje su ostavštine zaprimljene u knjižnicu i na koji način.

Već 12. travnja 1912. knjižnica šalje upit²⁵ Odjelu za bogoštovlje i nastavu za podmirenje troškova za put u Požegu na koji namjerava poslati kr. sveučilišnog bibliotekara dr. Velimira Deželića. Odjel za bogoštovlje i nastavu 18. travnja odobrava put dr. Deželića.²⁶ Dana 23. srpnja 1912. Kraljevsko državno nadodvjetništvo obavještava knjižnicu²⁷ da je 6. srpnja 1912. održano ročište u Požegi u uredu kraljevskog javnog bilježnika dr. Nikole Šobata²⁸ koji je bio zadužen za izvršenje ostavinske rasprave. Nazočili su Valerija Ciraki, prof. Aleksandar Virag u svoje ime i kao opunomoćenik Adalberta Predojevića te su nasljednici izabrali knjige koje su željeli, a ostalo stavili na raspolaganje knjižnici Pučke škole i Kraljevskoj sveučilišnoj biblioteci.²⁹ Sljedeće ročište dr. Nikola Šobat zakazao je 7. kolovoza 1912. u 15 sati u kući Cirakijevih i obavijestio sve nasljednike. O samoj primopredaji knjiga sačuvana su dva dokumenta: *Zapisnik o primopredaji knjiga iz knjižnice pok. Franje Cirakija u Požegi obavljenoj dne 7. kolovoza 1912.* i *Izvjestaj i putni račun dr. Velimira Deželića* od 21. kolovoza 1912., oba dio predmetnog spisa 790/1912.³⁰ Zapisnik su potpisali svi legatari, a sastavio ga je javni bilježnik na licu mjesta. Osnovni podaci o primopredaji sasvim se poklapaju u oba dokumenta, jedino što se u zapisniku ustanovljuje da su se legatari dogovorili o raspodjeli časopisa i napravili zamjenu:

„kr. sveuč. biblioteka uzela si je iz knjižnice i sve francuske i engleske beletrističke knjige te u zamjenu pučkoj dječjačkoj školi ostavila neke poučne hrvatske i njemačke knjige te Revue des deux monde, koje sveučilišna biblioteka imade te bi joj bio duplikat.”³¹

Nadalje:

„Budući pravo da i taj Revue des deux mondes ne bi po mnijenju legatara pučke dječjačke škole imalo prave svrhe za istu knjižnicu to se izjavlja gospodja Ciraki spremnom da će dati svoje privatne vlastite knjige i to Über Land und Meer god 1860-87 pučkoj dječjačkoj knjižnici (školi) a ako joj zato preda Revue des deux mondes u god 1871 - 77 te 1883 – 1895 na što pristaje legatar pučke dječjačke škole. Zaključeno i podpisano u Požegi dne 8 kolovoza 1912.”³²

Dio istoga predmeta³³ jest i Deželićev izvještaj u kojemu opisuje tijek primopredaje:

„Primopredaja nije se mogla obaviti na temelju nikakovog pisanog kataloga, jer ceduljni katalog Cirakijeve knjižnice, što je postojao nije više odgovarao današnjem stanju knjižnice, budući, da je pokojnik poslije nakupovao drugih knjiga, a za života mnoge knjige poklonio ili posudio, a natrag ih nije dobio. Primopredaja obavljena je tako u nazočnosti legatara i porodice, da su knjige kr. sveučilišne knjižnice jedna za drugom vadjene iz regala, te su knjige kr. sveučilišne knjižnice odmah brojene (802 na broju) i spravljene u kište, za to već po biblioteci naručene i pripravljene. Knjige pako pučke knjižnice ostavljene su u ormarima, koji joj takodjer pripadaju.”³⁴

„... Čitav put obavljen od 6.-10. augusta o.g. Knjige su međutim već u Zagreb stigle, četiri kište na broju i jedan svežanj, te su pohranjene u spremištu pak će se propisno katalogizirati i u knjižnicu uvrstiti.”³⁵

Kraljevski sudbeni stol u Požegi 31. kolovoza 1912. donosi Odluku o zapisniku³⁶, koja se treba pohraniti u pismohrani suda, a svim nasljednicima dopušten je uvid i prijepis. Ostavinska rasprava time je dovršena, ali za knjižnicu je tek započela obrada preuzete građe jer je bila dužna podnijeti *nadopunidbeni inventar*³⁷ Računskome odjelu Zemaljske vlade (kojim će ujedno pravdati novčanu vrijednost tek zaprimljene građe u odnosu na 1600 kr procijenjene vrijednosti). Knjižnica je to i učinila i poslala dokument 6. ožujka 1913. Odjelu za bogoštovlje i nastavu, koji ga je prosljedio Računskom uredu kr. zemaljske vlade 8. travnja 1913. godine.³⁸ Međutim, ni *nadopunidbeni inventar* ni izvorni popisi i inventari nisu sačuvani ni u arhivu knjižnice ni u fondovima nadležnih tijela u čije su pismohrane ušli, stoga nije moguće putem spisa rekonstruirati 802 sveska Cirakijeve knjižnice koji su dospjeli u ondašnju Kraljevsku sveučilišnu knjižnicu³⁹. U godišnjem izvješću upućenom vladi knjižnica ukratko navodi podatke o preuzimanju Cirakijeve ostavštine:

³² Ibid.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

³⁵ Ibid.

³⁶ NSKA 814/1912 od 31. kolovoza 1912.

³⁷ NSKA 264/1913 od 17. veljače 1913.

³⁸ NSKA 392/1913 od 8. travnja 1913.

³⁹ Iako u ovome trenutku inventari nisu identificirani, nije isključeno da će se pronaći u budućnosti. Budući da obrada gradiva u ustanovama traje i podložna je revizijama, takve mogućnosti uvijek su otvorene. Navedeni fondovi pretraženi su u razdoblju od veljače do srpnja 2025. godine.

²⁵ NSKA 323/1912 od 12. travnja 1912.

²⁶ NSKA 365/1912 od 18. travnja 1912.

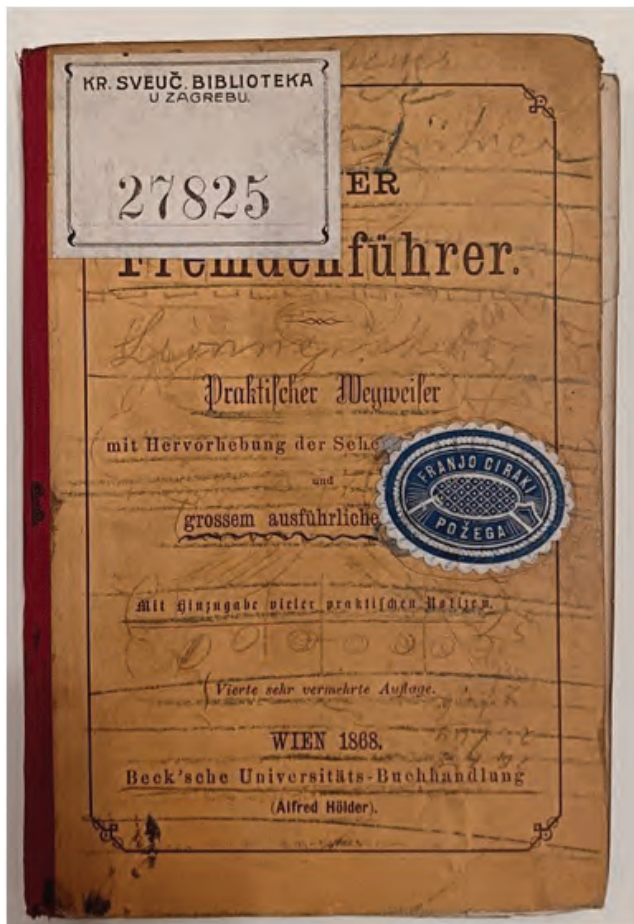
²⁷ NSKA 703/1912 od 23. srpnja 1912.

²⁸ Dr. Nikola M. Šobat obnašao je funkciju kraljevskog javnog bilježnika kao sudskog povjerenika u području požeškog sudbenog stola. Vidi: Imenik dostojanstvenika, činovnika i javnih službenika Kraljevina Hrvatske i Slavonije 1912. Str. 92.

²⁹ NSKA 703/1912 od 23. srpnja 1912.

³⁰ NSKA 790/1912 od 21. kolovoza 1912.

³¹ Ibid.

Sl. 2 Putni vodič naslova: Wiener Fremdenführer. Praktischer Wegweiser mit Hervorhebung der Sehenswürdigkeiten und Grosse Ausführliche Plane, tiskan u Beču 1868. NSK Zatvoreno spremište: 27.825

„Lijepi je dar ostavina pokojnog hrvatskog književnika Cirakoga, koji je umrjevši u Požegi ostavio našoj biblioteci lijepi dio svoje knjižnice medju kojima i svoje vlastoručne rukopisne heraldičkih istraživanja.“⁴⁰

OSTAVŠTINA FRANJE PL. CIRAKIJA U NSK: KNJIŽNIČNA GRAĐA

Cirakijev rukopis koji se spominje u izvješću knjižnice za 1912. godinu te u ostavinskoj raspravi sačuvan je u Zbirci rukopisa i starih knjiga pod naslovom „Rodoslovlja vladajućih kuća“ (R 4678) u četiri sveska⁴¹. Ondje je pohranjen tekst javnog predavanja „Šekspirov Romeo i Julija“ (R 7303) kupljen 1959. od prof. Milana Stahuljka.⁴² Dodatno, u ostavštini Ivana Zajca (R 7380) pohranjena je Cirakijeva pjesma.⁴³ Zbirni zapisi koji bi objedinili rukopisne i tiskane jedinice građe iz Cirakijeve knjižnice nisu (još) izrađeni. Ne

⁴⁰ NSKA 404/1913 od 17. travnja 1913.

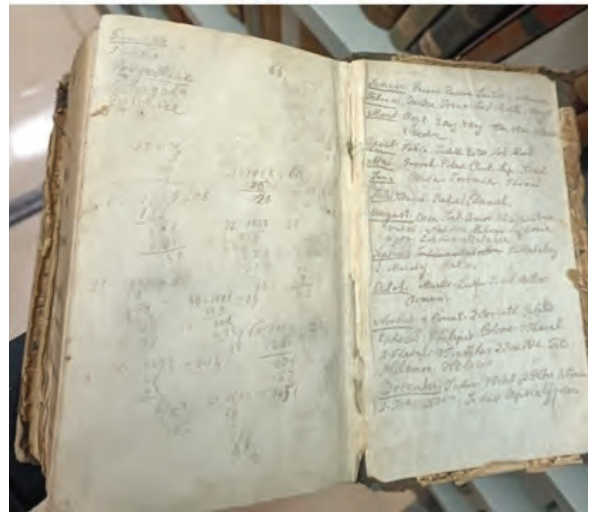
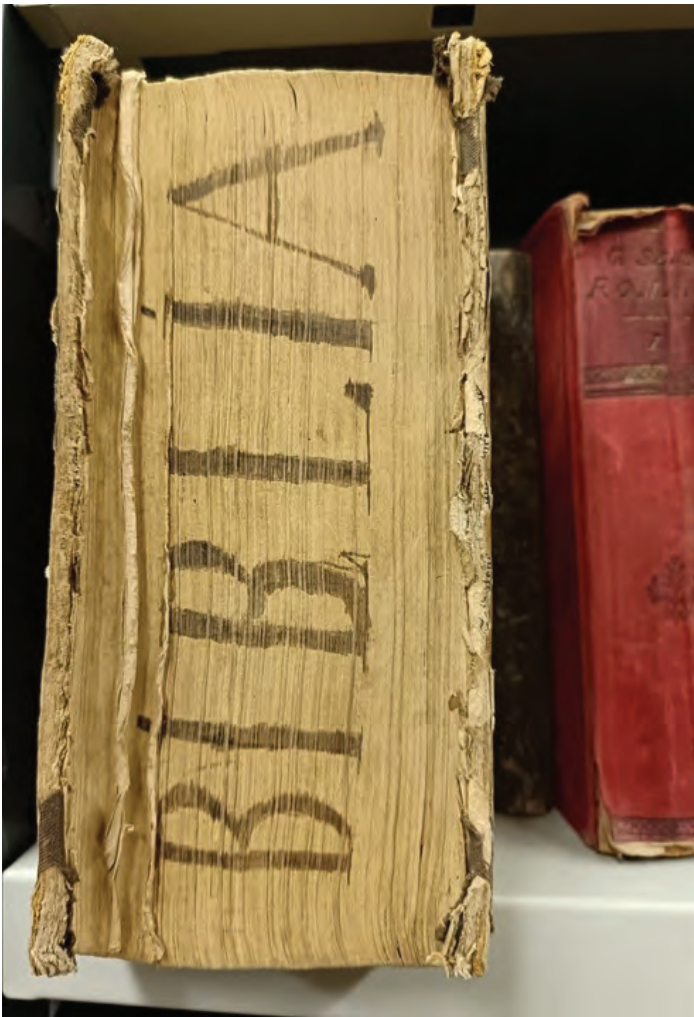
⁴¹ Jurić, Šime. Nav. dj., str. 81.

⁴² Jurić, Šime. Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1991 – 2000. Sv. 6, str. 108., <https://digitalna.nsk.hr/?pr=i&id=673721>

⁴³ Jurić, Šime. Nav. dj., sv. 6. str. 132.

radi se o pogreškama, nego o ustaljenoj praksi i perspektivi prema kojoj su pojedinačni dijelovi bili važniji od cjeline, a opis sadržaja važniji od opisa materijalnog stanja i opisa konteksta djela (cjeline ostavštine), nastanka i podrijetla. Međutim, status raznovrsne knjižnične građe kao kulturnih dobara i sve raširenije razumijevanje (i istraživanje) kulturnološkog značaja ostavština i privatnih knjižnica u baštinskim ustanovama na nacionalnoj ili regionalnoj razini zahtijeva pomniji pristup obradi i opisu ostavština. Potrebno je sačuvati kontekst cjeline koji uključuje podrijetlo ostavštine i njezin put od prvotnog vlasnika do baštinske ustanove, no ujedno i primjećivanje detalja (i na građi nastaloj nakon sredine 19. stoljeća) kao što su marginalije, ex-librisi i druga materijalna obilježja. Knjige iz Cirakijeve knjižnice uklopljene su u opći fond knjižnice i pohranjene su u zatvorenom spremištu u nizu na signaturama počevši od 27.750 do 27.850. Riječ je o samo 88 naslova, primjercima manjeg formata, pa su u staroj zgradi knjižnice na današnjem Marulićevu trgu bili čuvani u skladu sa svojom veličinom. Svaki primjerak obilježen je ex-librisom u obliku naljepnice ili je rukopisno izveden, a na nekim su prisutne marginalije (slike

Sl. 3 Biblia germanice, Biblia sacra, tiskana u Kölnu 1757. NSK Zatvoreno spremište: 27.769

2 i 3). Franjo Ciraki bilježio je svoja čitanja kao i dojmove sa svojih putovanja.

Po ex-librisima moglo se ustanoviti da baš ti primjerci građe potječu iz Cirakijeve knjižnice. Među građom većih formata još nisu identificirani primjerci knjiga iz Cirakijeve knjižnice, a može se pretpostaviti da ih je više s obzirom na dokumentirani podatak o 802 darovana sveska. Osim što je izostavljena perspektiva cjeline odnosno ostavštine kao cjeline koja sadržava raznovrsne dijelove i čije je podrijetlo dokumentirano, opisi pojedinačnih knjiga nisu uzeli u obzir specifičnosti primjeraka i materijalni aspekt knjige kao predmeta. Ex-librisi i marginalije zanimat će istraživače Cirakijeva života i opusa, druga materijalna obilježja istraživače povijesti knjige u širokom opsegu pojma, dok će za intelektualnu povijest (kako lokalnu tako i pojedine znanstvene grane u Hrvatskoj) kontekst knjižnice kao cjeline biti značajan. Privatne knjižnice usko su povezane s razumijevanjem „intelektualne i kulturne povijesti”.⁴⁴ Povijest primjerka knjige i s njom povezan način katalogiziranja stare

građe (prema današnjim definicijama tog pojma) analizirali su u istraživanju Kither i Appleton,⁴⁵ a Mittler je sažeo dosadašnje analize o važnosti informacija koje proizlaze iz podataka prikupljenih proučavanjem pojedinačnih primjeraka te podataka o provenijenciji, koji zajedno pružaju „mogućnosti za rekonstrukcije izgubljenih knjižnica”.⁴⁶ István Monok izvodi detaljnu tipologiju izvora za proučavanje privatnih knjižnica. Dokumentacija koju nabraja uključuje službene spise tijela vlasti (npr. dokumentacija o zapljeni imovine u kojoj se popisuje i građa iz knjižnice kao vrijednost ili računi) te privatne dokumente (poput oporuka), a jednako tako nabraja materijalna obilježja pojedinih primjeraka kao izvore podataka.⁴⁷ Privatna knjižnica Franje Cirakija izvrstan je i gotovo školski primjer značaja: a) sačuvanosti i dostupnosti arhivskog gradiva, b) dokumentacije nastale tijekom preu-

⁴⁴ Jagersma, Rindert... [et al.], ur. *Private Libraries and their Documentation, 1665–1830*. Leiden: Brill, 2023. Str. 4. doi: <https://doi.org/10.1163/9789004542969>

⁴⁵ Kither, Alex; Appleton, Leo. Identifying Best Practice in Recording Copy-Specific Elements in Special Collections Cataloging // *Cataloging & Classification Quarterly* 62,1 (2024), str. 7–55. DOI: [10.1080/01639374.2023.2290725](https://doi.org/10.1080/01639374.2023.2290725)

⁴⁶ Mittler, Elmar. The Library as History: Library History Research after the Cultural Turn // *Quaerendo* 46, 2-3 (2016), str. 229. doi: <https://doi.org/10.1163/15700690-1>

⁴⁷ Monok, István. Chapter 13 Surviving Records of Private Book Collections in the Kingdom of Hungary and the Transylvanian Principality between 1665 and 1830. // *Private Libraries and Their Documentation, 1665–1830* / uredili Rindert Jagersma et al. Leiden: Brill, 2023. Str. 312–313. doi: https://doi.org/10.1163/9789004542969_015

zimanja i obrade građe, c) proučavanja građe na razini primjerka, d) širokog zbirnog i detaljnog pojedinačnog opisa. Mittlerovo zapažanje, izrečeno prije deset godina, korisno je ponoviti: „Fokus je sada na knjižnici kao povijesti, a ne povijesti knjižnica. Knjižničari bi trebali pružiti što je moguće više informacija o materijalnim aspektima knjižnica i njihovih fondova, kao što pružaju o njihovim sadržajima.”⁴⁸

Iako je u ovome radu predstavljena kraća verzija povijesti Cirakijeve knjižnice, razvidno je da se tim primjerom praktično oprimjeruju već navedena teorijska promišljanja.

ZAKLJUČAK: KONTEKST, PROVENIJENCIJA I MATERIJALNOST

Iz praktičnog rada s ostavštinama shvaćamo da je upravljanje njima složen proces koji obuhvaća brigu o njihovu materijalnom stanju, intelektualnom sadržaju, upravljanje njihovim informacijskim i istraživačkim potencijalima te njihovom kulturnom i baštinskom vrijednosti. Iz perspektive istraživača kulturne baštine uviđamo važnost poznavanja konteksta, dokumentiranja i dokazivanja provenijencije i uvida u materijalna obilježja. Primjer Cirakijeve ostavštine u NSK s jedne strane osvjetljuje dio povijesti važne privatne knjižnice, a s druge upućuje na potrebu provođenja iscrpnih istraživanja unutar i izvan fondova ustanova. Takva istraživanja, otkrivajući nove podatke i stvarajući nove informacije, istodobno omogućuju nova saznanja i otvaraju put budućim korisnicima. Kontekst preuzimanja Cirakijeve ostavštine u NSK rekonstruiran je putem spisa i arhivskog gradiva pohranjenog u knjižnici i arhivu, a sadašnja fizionomija ostavštine pregledom primjeraka građe. U daljnjim bi istraživanjima, pregledavanjem materijalnih obilježja, bilo moguće pronaći ostatak građe iz Cirakijeve knjižnice uklopljene u opsežan knjižnični fond NSK, razmotriti potencijal njezina detaljnijeg opisa te provesti analizu interne izvedivosti i korisnosti takva rada za istraživače. Također bi svakako trebalo sadržajno istražiti marginalije i druge specifičnosti već identificiranih primjeraka građe sa signatura od 27.750 do 27.850 pohranjenih u zatvorenome spremištu NSK.

LITERATURA

Biblia Sacra. Das ist Die ganze Schrift Alten und Nerven Testaments, nach der letzten Romischen Sixtiner Edition Durch S. Casparen Ulenberg. Koln, 1757. NSK Zatvoreno spremište, 27.769.

Ciraki, Franjo. Bilješke 11. rujna 1903-7. veljače 1912; Zapisci 1847.-1867.: sa 7 pisama i 33 fotografije. Priredila Helena Sablić Tomić. Požega: Grad Požega: Osijek: Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, 2004. <https://pozega.eindigo.net/?pr=iiif.v.a&id=13513>

Ciraki, Franjo. // Hrvatski biografski leksikon (1983–2024), mrežno izdanje. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/3614> (2025-07-20)

Imenik dostojanstvenika, činovnika i javnih službenika Kraljevina Hrvatske i Slavonije 1912. Zagreb: Kraljevska hrvatsko-slavonska-dalmatinska zemaljska vlada, 1912.

Jagersma, Rindert... [et al.]. ur. *Private Libraries and their Documentation, 1665–1830*. Leiden: Brill, 2023. doi: <https://doi.org/10.1163/9789004542969>

Jurić, Šime. *Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1991 – 2000. Sv. 3. <https://digitalna.nsk.hr/?pr=i&id=673702>

Jurić, Šime. *Katalog rukopisa Nacionalne i sveučilišne biblioteke u Zagrebu*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1991 – 2000. Sv. 6. <https://digitalna.nsk.hr/?pr=i&id=673721>

Kither, Alex; Appleton, Leo. *Identifying Best Practice in Recording Copy-Specific Elements in Special Collections Cataloging*. // *Cataloging & Classification Quarterly* 62,1 (2024), str. 7–55. DOI: 10.1080/01639374.2023.2290725

Klarić, Dijana. *Privatna knjižnica Franje Cirakija – preteča narodne knjižnice u Požegi?* // *Knjižničarstvo* 20, 2 (2016), str. 57–70. <https://hrcak.srce.hr/239642>

Kolanović, Josip, ur. *Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2006.

Lučić, Melina. *Osobni arhivski fondovi*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2014.

Mittler, Elmar. *The Library as History: Library History Research after the Cultural Turn* // *Quaerendo* 46, 2-3 (2016), str. 222–240. doi: <https://doi.org/10.1163/15700690-12341352>

Monok, István. *Chapter 13 Surviving Records of Private Book Collections in the Kingdom of Hungary and the Transylvanian Principality between 1665 and 1830*. // *Private Libraries and Their Documentation, 1665–1830* / uredili Rindert Jagersma et al. Leiden: Brill, 2023. Str. 309–324. doi: https://doi.org/10.1163/9789004542969_015

⁴⁸ Mittler, Elmar. Nav. dj, Str. 240.

Naredba kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade odjela za bogoštovlje i nastavu od 15. ožujka 1876. br. 541 kojom se propisuju pravila za biblioteku kr. sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu. // *Sbornik zakonah i naredabah valjanah za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju XII.*, 1876. Str. 359–376.

Peić, Matko. Uvodnik/ Franjo Ciraki: 1847-1912.: život i djelo: Izložbena dvorana Muzeja Požeške kotline, 6-15. studenog 1987. Str. 1–2.

Sablić Tomić, Helena (a). Oblici građanske razbibrige u dnevnicima Franje pl. Cirakija. // *Dani Hvarškoga kazališta* 31, 1 (2005), str. 264–273. <https://hrcak.srce.hr/73147>

Sablić Tomić, Helena (b). Franjo pl. Ciraki: iz korespondencije // *Zbornik Nova prepiska Ciraki: radovi s kolokvija o Franji pl. Cirakiju Požega* 14. siječnja 2005. / uredio Goran Rem. Osijek [etc.]: Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, 2006. Str. 7–28.

Špoljarić Kizivat, Marijana; Majlinger-Tanocki, Inge. Knjižnični katalog – izvor informacija o prijašnjim vlasnicima knjiga. // *ANALI Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku* 29 (2013), str. 119–133.

Štefanac, Tamara, ur. Smjernice za postupanje s ostavštinama u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Izradili: Irena Galić-Bešker, Vesna Golubović, Lobel Machala, Robert Ravnić i Tamara Štefanac. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2024. <http://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:238:523399>

Tomečak, Branko. // *Ostavštine – darovi u knjižničnom fondu*. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu: 1607. – 2007.: u povodu 400. obljetnice / urednik Aleksandar Stipčević. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2007. Str. 35–47.

Wiener Fremdenführer. Praktischer Wegweiser mit Hervorhebung der Sehenswürdigkeiten und grossem ausführlichen Plane. Wien: Beck'sche Universitäts-Buchhandlung, 1868. NSK Zatvoreno spremište 27.825

ARHIVSKI I RUKOPISNI IZVORI

Ciraki, Franjo. Rodoslovlja vladajućih kuća 19. st. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rukopisa i starih knjiga, R 4678.

Ciraki, Franjo. Šekspirov Romeo i Julija. Predavanja 1870. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rukopisa i starih knjiga, R 7303.

Ciraki, Franjo. Pismo upućeno Izidoru Kršnjavom 1905. godine. Hrvatski državni arhiv, Osobni fond Izidor Kršnjavi, HR-HDA-804-7-107.

Ciraki, Valerija. Pismo upućeno Elzi Kučera 1928. godine. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zbirka rukopisa i starih knjiga, R 4771b.

Državni arhiv u Požegi, Kraljevski sudbeni stol u Požegi, HR-DAPŽ-98 Kraljevski sudbeni stol u Požegi. 4. Ostavine, Os 5-12, (kut. 36).

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Spisi iz Arhiva Knjižnice (NSKA) urudžbenih brojeva: 318/1912 (od 9. travnja 1912.), 323/1912 (od 12. travnja 1912), 365/1912 (od 18. travnja 1912.), 703/1912 (od 23. srpnja 1912.), 790/1912 (od 21. kolovoza 1912.), 814/1912 (od 31. kolovoza 1912.), 264/1913 (od 17. veljače 1913.), 392/1913 (od 8. travnja 1913.), 404/1913 (od 17. travnja 1913.)

FRANJO NOB. CIRAKI'S LEGACY LIBRARY IN THE NATIONAL AND UNIVERSITY LIBRARY IN ZAGREB

SUMMARY

This paper explores the legacy of Franjo Ciraki within the National and University Library in Zagreb (NSK), beginning with a general discussion on personal legacies in heritage institutions. It explains how such collections are understood at NSK and introduces Ciraki's materials held elsewhere. The core of the study reconstructs the acquisition process of Ciraki's legacy at NSK, drawing on archival records and analysis of selected items. Since private legacies often arrive fragmented, their full understanding requires tracing former library practices and interpreting material clues such as marginalia. The goal is to present the legacy as a coherent cultural whole, clarify the context of its individual parts, and document its provenance. The study emphasizes the increasing recognition of private libraries and personal legacies as cultural heritage, particularly those from the mid-19th century onward, and the importance of detailed, context-aware cataloguing. Archival materials from NSK and a close physical examination of Ciraki's books reveal both the pathway of the legacy to the institution and notable features of specific items. This approach underscores the value of preserving both the intellectual and material integrity of such collections.

Keywords: Franjo Ciraki, nob., bequest, legacy library, provenance